AGUAITA.CAT

Societat | Pep Martí | Actualitzat el 02/06/2020 a les 10:31

Mayor Zaragoza: «Hem d'aprofitar la pandèmia per emportar-nos el neoliberalisme»

L'exdirector general de la Unesco creu que la crisi sanitària evidencia el fracàs del model econòmic: "El PIB no pot ser l'índex de benestar en un país, hi ha d'haver nous indicadors, com la salut i l'atenció als més vulnerables"

Federico Mayor Zaragoza, exdirector general de la Unesco. | Fundación Cultura de Paz.

A diferència del que sol passar, a Federico Mayor Zaragoza els anys no l'han fet més conservador. Este catedràtic emèrit de Bioquímica, nascut a Barcelona el 1934, però amb forts vincles amb Tortosa (n'és fill adoptiu des del 1987), doctor en Farmàcia, fundador del Centre de Biologia Molecular Severo Ochoa -el qual també va dirigir-, va ser ministre d'Educació i Ciència (1981-82) amb la UCD. Ha estat un dels catalans més internacionals des que va ser director general de la Unesco (1987-1999). Esta responsabilitat li va donar una visió sobre el món cada cop més crítica.

Mayor Zaragoza té 86 anys, però no està jubilat. Presideix la Fundació Cultura de Pau, amb seu a Madrid, i és molt actiu en la defensa dels valors del multilateralisme. Ha estat actiu en la campanya contra la pena de mort al món i s'ha posicionat en favor de solucions humanes als conflictes. Per això va reclamar un diàleg entre les parts en conflicte en vigílies de l'1-O i ha defensat l'acostament dels presos bascos. En esta entrevista advoca per aprofitar la pandèmia per canviar les regles del joc al món.

- En l'anterior crisi econòmica, vostè va dir que es tractava d'una crisi sistèmica i que era l'inici no d'una època de canvis, sinó un canvi d'època. Com serà el món que sortirà d'esta crisi sanitària?

- No sabem com sortirà, però els ciutadans no podem restar silenciosos. La Carta de les Nacions Unides parla en nom de "nosaltres, els pobles", però la veritat és que el poder ha estat durant molts anys en mans d'uns pocs homes. Després de la crisi del 2008, vaig reclamar un canvi sistèmic. No pot ser que la governança mundial estigui en mans de sis o set països i que hi hagi molta gent que continuï morint de fam. Però aleshores no va canviar res.

- Què ha fet inviable este canvi?

- Que els ciutadans del món continuem silenciosos i obedients. Hem de tornar a la privatització dels serveis públics hospitalaris? Hem d'assistir altre cop a la disminució d'efectius mèdics? Hem de tolerar que les residències de gent gran estiguin en mans de grans fons internacionals? No pot ser. Ha arribat el moment de dir prou. S'han perdut moltes oportunitats. En la segona part dels vuitanta, el multilateralisme hagués pogut agafar força, en un moment d'aparició de lideratges com el de Nelson Mandela o de Mikhail Gorbatxev. La carrera armamentística podia haver acabat.

"Es critica que a l'ONU hi ha països que tenen poder de veto, però a la UE estem esperant que Holanda aprovi el pla de reconstrucció perquè tenen veto 27 països"

- Allò va ser una oportunitat perduda?

- Igual que ara. L'octubre del 1986, Gorbatxev li diu a Ronald Reagan en la cimera de Reykjavik que anuncien l'eliminació de totes les ogives nuclears. El primer dia, es va arribar a una disminució del 70%. Va ser quan el líder rus va dir amb humor: "Ara ja només podem destruir el món 300 vegades en lloc de mil". Després de consultar amb el seu equip, Reagan no va voler anar més enllà. Amb tot, hi havia un lideratge al món. Hi havien François Mitterrand, Helmut Kohl, Olof Palme o Gro Harlem Brundtland.

- Esmenta líders europeus de fa anys. I ara, com veu el projecte continental?

- Ara... No entenc com es critica les Nacions Unides perquè hi ha cinc estats que tenen dret de veto i a la UE tenen dret de veto tots els països. Si Holanda rebutja un acord, l'acord no tira endavant. I, mentrestant, moltes persones ofegant-se a la Mediterrània. Esta no és l'Europa de Robert Schuman i Jean Monnet.

"Hafez al-Assad em va dir: 'Tinc una mala notícia, hem descobert més jaciments de petroli a Síria'"

- Els Estats Units han amenaçat de retirar els fons a l'OMS. Ja fa molts anys, l'administració Reagan va retirar-se de la Unesco, una situació que vostè va patir en carn pròpia. L'han

decebut els EUA com a líder global?

- Ja fa anys que no actuen com a líder global. Miri, quan als Estats Units governa el partit republicà, el multilateralisme recula, això ja és així des de sempre. Des del 1919, quan el demòcrata Woodrow Wilson va impulsar la Societat de Nacions... i els republicans la van rebutjar quan van tornar a governar. Una lliga de nacions que va ser creada després de la Primera Guerra Mundial a iniciativa d'un president dels EUA i els EUA no en van formar part: per això va fracassar la Societat de Nacions. D'aquí va venir el sorgiment dels feixismes i, poc després, la Segona Guerra Mundial.

- Creu que existeix, enmig de tants líders de l'estil de Donald Trump o Bolsonaro, prou acumulació de forces a nivell global per canviar el curs de les coses?

- Només si som capaços de crear un sistema multilateral a escala mundial i si els ciutadans es comprometen a reforçar els sistemes democràtics i canviar el sistema de governança mundial. Parlava de Bolsonaro, que va sorgir després del mandat de Michel Temer, imposat pels grans consorcis financers internacionals. El mateix va passar a l'Argentina, on poders econòmics van aconseguir desplaçar els Kirchner per imposar el senyor Macri. Jo me'n recordo d'una visita que vaig fer a Síria quan era director general de la Unesco i em vaig reunir amb el pare de l'actual president, Hafez al-Assad. Em va dir: "Tinc una mala notícia: hem descobert nous jaciments de petroli i gas a Síria". Tenia raó. Què li ha passat a Evo Morales? Doncs que a Bolívia hi ha molt de liti, que s'utilitza per a les bateries elèctriques.

Federico Mayor Zaragoza, exdirector general de la Unesco. Foto: Fundación Cultura de Paz

- És optimista, malgrat tot?

- Crec que ha arribat el moment de canviar. Però ara hauríem de dir que ja sabem què ha passat. Tinc molta esperança en la força que ha pres el moviment en defensa de la igualtat i com la dona s'ha afegit a les reivindicacions per canviar les coses. Si seguim igual, podem veure canvis molt radicals. I sempre és millor una evolució que una revolució. Ara ja veiem quins són els resultats de la deriva neoliberal. Tenim davant uns perills enormes pel que fa al clima. El president Obama va aconseguir l'Acord de París, i ho va fer de la mà de la Xina i l'Índia, però el senyor Trump s'ho ha carregat tot. Hem d'aprofitar esta pandèmia per recuperar la memòria i dir als joves que esta vegada no els trairem. Fins ara els hem traït, hem consentit que es fongui l'Àrtic i que s'esquerdi l'Antàrtic. Els podem deixar un món irreversiblement ferit. Que no diguen de nosaltres el que Albert Camus va escriure a *La pesta*: "Els menyspreo perquè, podent-ho fer, no es van atrevir".

"S'ha de dir als joves que tenim memòria i que aquesta vegada no els trairem"

- La recent decisió de la Comissió Europea sobre el pla de recuperació econòmica i el compromís de Berlín i París per donar suport a un fons extraordinari creu que són una bona resposta?

- Sí, però encara estem pendents d'allò que li deia abans, que és esperar què diuen Holanda i altres països. Està bé que hi haja una política d'ajuda mútua, però per canviar. I una de les coses que hem de canviar és el concepte de seguretat.

- A què es refereix?

- No podem equiparar la seguretat a tenir més vaixells de guerra. El que necessitem és tenir més metges. Tenim un sistema que només pensa en el PIB. El PIB no pot ser l'índex de benestar en un país, hi ha d'haver nous indicadors, com l'estat de la salut i l'atenció als més vulnerables. Que s'hagen hagut d'importar mascaretes en un país que era un gran productor de teles no pot ser.

- Què s'hauria d'endur la pandèmia?

- Hauríem d'aprofitar la pandèmia per emportar-nos el neoliberalisme. Hem tingut fins ara una economia de deslocalitzacions, sense teixit industrial, d'especulació financera i de guerra.

- Ha conegut molts dels grans líders internacionals. De quins guarda més bon record i de quins no tant?

- Em va decebre molt Tony Blair, un home amb qui vaig establir una molt bona amistat. Era molt amic meu. I de sobre apareix -ves a saber per què- a les Açores al costat dels senyors Bush i Aznar. Un personatge a qui vaig conèixer de prop va ser Nelson Mandela. Era increïble. Gorbatxev també em sembla un personatge fascinant. Va fer una cosa extraordinària: va posar fi a la Unió Soviètica sense ni una gota de sang. I un personatge que em va sorprendre va ser Adolfo Suárez. M'havien encarregat que presidís la primera comissió per estudiar un règim especial per a Catalunya. Recordo que quan es va obrir la porta al retorn del president Tarradellas, Suárez em va dir: "A partir d'ara la paraula impossible ja no existeix a Espanya".

- Quan va conèixer Mandela?

- Quan encara era a la presó, un any abans que sortís en llibertat. Vaig anar a visitar-lo a l'illa de Robben Island, que era un lloc terrible. Vaig sortir molt esperançat. Després de ser 26 anys en

reclusió, només parlava de fraternitat. I en pocs mesos va aconseguir tancar el capítol de l'*apartheid*. Una altra persona que li vull dir és la mare Teresa de Calcuta. Era molt baixeta, però només veure-la et deixava fascinat.

"Cal canviar la Constitució en un sentit federal i treballar junts per una Unió Europea també més federal"

- Quina sortida veu pel conflicte entre Catalunya i l'Estat?

- Vaig preconitzar durant la Transició que la Constitució fos federal. Però en aquell moment encara hi havia moltes resistències dels sectors nostàlgics del franquisme. Hauríem de canviar la carta magna en un sentit federal de manera que tots poguéssim estar ben encaixats i treballar junts per una Unió Europea també més federal.

- Vostè que coneix bé la política de l'Estat i que ha format part dels governs d'Espanya, com veu l'actual moment polític?

- Que hi haja gent que utilitze les paraules que estan utilitzant amb esta virulència no ho trobo acceptable. S'han de respectar totes les ideologies i creences. Això de fer referències al pare d'un dirigent polític em sembla intolerable. Tenim problemes massa grossos a escala global per dedicar-nos a fer coses que ens poden portar a situacions encara pitjor.

- Un vessant potser menys conegut de Federico Mayor és el de poeta. Continua escrivint?

- Vaig començar a escriure poemes perquè era una manera sintètica de dir el que volia dir. Va ser una solució molt catalana. Precisament ara acaba de sortir *Antología*, que ha publicat Litoral.

- Quins poetes li agraden?

- El que més m'agrada és Martí i Pol. També Espriu, Machado i Miguel Hernández.

- Algun poema per temps de pandèmia?

- Un de Miguel Hernández, *Dormidos y despiertos con el amor a cuestas*.

[noticiadiari]2/201365[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/201075[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198469[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/200939[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/200785[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/197029[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198064[/noticiadiari]